

CHATGPT, РОЗУМ ТА ЧУДОВИСЬКА

Карчевська О. В.

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політологічних та культурологічних студій
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
м. Київ (м. Северодонецьк), Україна*

Навколо ChatGPT багато розмов. Надано багато оцінок, зроблено безліч прогнозів. Як оптимісти, так і песимісти з новою силою обстоюють свої позиції. Наведемо деякі з них.

У межах ЄС триває широка фахова дискусія в яку включені представники освіти, церкви, бізнесу, правоохоронних та судових структур, котрі намагаються запропонувати ефективні механізми соціалізації ШІ, зокрема, у квітні 2021 Європейською Комісією був презентований законопроект під назвою «The proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act, AIA) and Amending Certain Union Legislative Acts»[1]. У якому ШІ пропонується позначати машинну систему, яка розроблена для функціонування з різним рівнем автономності і яка може для явних чи прихованих цілей створювати результати, такі як прогнози, рекомендації або рішення, що впливають на фізичне чи віртуальне середовище [2]. А влітку 2023 року G7, для зниження ризиків у зв'язку з розвитком технології, запропонували «Пакт про штучний інтелект», тобто домовленість на добровільній основі для Microsoft, Google й OpenAI, які мають погодитися з «необов'язковими» принципами прозорості та підзвітності» [3].

США також вивчає шляхи регулювання систем ШІ, таких як ChatGPT, оскільки передбачають їх широкий вплив на освіту та нацбезпеку. Тому їхнє Національне агентство з телекомунікацій та інформації хоче визначити заходи, які забезпечать впевненість у законності, ефективності, етичності, безпеці цієї технології [4].

У 2018 р. Інститутом Горшеніна спільно з компанією Everest були презентовані результати соціологічного дослідження «Штучний інтелект: український вимір» [5]. За результатами якого визначено, що 84,7% українців чули про термін «штучний інтелект»; на питання, чи відчуваєте ви вплив технологій ШІ на ваше життя вже сьогодні – 74,1% відповіли «так» і «скоріше так»; 80,2% опитаних вважають, що ефект ШІ на наше суспільство є позитивним; зацікавлені у розвитку ШІ – 53,9%. Своєю чергою відчувають страх і тривогу від поширення ШІ 22,8% опитаних, а

20,1% людей визначають ШІ загрозою для людства. Таким чином, можна констатувати, що попри побоювання українці є відкритими до інновацій – «готові до конкретних дій з боку держави на їх повсюдне впровадження. Від того, якими будуть ці дії, безпосередньо залежить розв'язання ключових проблем у сферах освіти, економіки, медицини, бізнесу, науки та суспільства загалом» [6, с. 11].

На нашу думку, найкращий спосіб усвідомлення можливостей ChatGPT – мислити про нього як про пошукову систему нового типу. У звичайних контекстних системах запит становить собою набір слів, які має містити необхідна сторінка, а результат – перелік таких сторінок. ChatGPT працює інакше, це пошукова система, яка приймає запити та повертає результати у вигляді діалогу.

Наприклад, на запитання «Як пояснити дитині, що таке ChatGPT?» система запропонувала такі варіанти: «1. ChatGPT – це як комп'ютерний друг, з яким ти можеш поговорити. Він знає багато різних речей та може відповісти на твої питання або пограти з тобою в різні ігри. 2. ChatGPT – це мовний робот, який може розуміти те, що ти пишеш або кажеш, й відповідати на це. Він корисний, коли тобі потрібно допомогти з чимось або просто поговорити. 3. ChatGPT – це, як твій маленький помічник на комп'ютері. Ти можеш поставити йому питання, а він намагатиметься дати відповідь або допомогти знайти інформацію. 4. Помисли про ChatGPT, як про вчительку для комп'ютера. Він може розповісти тобі цікаві речі та допомогти вирішити завдання»[7].

Система сформулювала достатньо змістовні відповіді на питання, щодо протидії злочинності в Україні, механізмів реалізації демократичного транзиту, ефективності кримінально-правового регулювання, перспектив використання штучного інтелекту в освіті та відкритій науці. Не дивлячись на очевидну наявність шаблонів (положення 1, положення 2, висновок), результати роботи ChatGPT представляли собою достатньо вдалі узагальнення найбільш поширених поглядів наявних в інтернеті.

Приємно здивували результати пошуків, пов'язаних з програмуванням. Система пропонувала чіткі відповіді з прикладами фрагментів скриптів щодо використання певних функцій або бібліотек.

Все ж таки вважаємо, що прогнози докорінних змін в освіті, науці, творчості та соціальних медіа навряд чи є реалістичними. Як і будь-яка інформаційна технологія, пошукові системи, засновані на машинному навчанні (такі як ChatGPT), дуже швидко стануть звичайними інструментами для роботи з притаманними їм позитивними та негативними якостями. Користувачі будуть дедалі точніше формулювати пошукові запити, система буде ставати складнішою, охоплюватиме більші масиви знань. Гостріше проявлятимуться класичні проблеми машинного навчання – алгоритмічна упередженість

та непрозорість (що позначиться на рівні соціальної довіри до відповідних систем). Утвориться нова «сіра» зона маніпуляцій з персональними даними. Викладачі отримають нові види порушень академічної доброчесності, але подальша індивідуалізація самостійної роботи з рештою забезпечить більшу якість освіти. Науковці в котре упевняться в обмеженій науковій цінності робіт без оригінальних ідей. Соціальна комунікація швидко «перетравить» штучно генерований «контент». Попит, впливовість та популярність, як і завжди, визначатимуться не інструментами, а потребуватимуть значної роботи, майстерності, таланту. Хайп навколо ChatGPT нагадав відому роботу Франціско-Хосе де Гоя «Сон розуму народжує чудовиськ».



«Сон розуму народжує чудовиськ» – один з найбільш відомих офортів серії «Капрічос». Франціско Гоя (1799)

Коли перспективи нової технології оцінюються емоційно, некритично, коли «розум спить», з'являються «чудовиська» очікуваних «катастроф» або «кардинальних трансформацій». Натомість послідовний, спокійний аналіз нових технологій та меж їх використання істотно розширює можливості навчання, освіти та творчості. Не менш відомим ніж зображення є коментар Хосе Гої до «Сну розуму»: «...Фантазія, покинута розумом, породжує неможливих монстрів: об'єднана з ним, вона є матір'ю мистецтв і джерелом чудес».

Список посилань

1. European Commission. Proposal For a Regulation of The European Parliament and of The Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and Amending Certain Union Legislative Acts, COM/2021/206 final, 2021/0106(COD), 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>.

2. Як у ЄС врегулюють штучний інтелект та чого чекати Україні? Сайт Національної асоціації адвокатів України. 09.08.2023 р. URL:

<https://unba.org.ua/news/8247-yak-u-es-vregulyuyut-shtuchnij-intelekt-ta-chogo-chekati-ukraini.html>. (Дата звернення: 16.10.2023).

3. Перун В. Європа пропонує «Пакт про штучний інтелект», щоб знизити ризики, пов'язані з бурхливим розвитком технології. LB.ua. 27.05.2023 р. URL: https://lb.ua/tech/2023/05/27/557396_ievropa_proponuie_pakt_pro_shtuchniy.html. (Дата звернення: 13.10.2023).

4. Погоріла І. США вивчають створення правил контролю над системами штучного інтелекту. УНІАН. 12.04.2023 р. URL: <https://www.unian.ua/science/ssha-vivchayut-stvorennnya-pravil-kontrolyu-sistem-shtuchnogo-intelektu-12215520.html>. (Дата звернення: 16.10.2023).

5. Штучний інтелект: український вимір. Звіт за результатами кількісного соціологічного дослідження. Київ. 2018. URL: <https://gorshenin.ua/wp-content/uploads/2018/12/ISKUSTVENNYJ-INTELLEKT-UKRAINSKOE-IZMERENIE.pdf>. (Дата звернення: 10.10.2023).

6. Андрушук Г.О. Технології штучного інтелекту: тенденції розвитку. 2019. С. 6–12. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/26.02.19/26.02.19-4-9.pdf>. (Дата звернення: 16.10.2023).

7. OpenAI. ChatGPT (Version 3.5). URL: <https://www.openai.com>. (Дата звернення: 15.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-82>

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ У ФОРМАТІ DATA SCIENCE

Карчевський М. В.

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального права і кримінології

Львівський державний університет внутрішніх справ

м. Львів, Україна;

*головний науковий співробітник відділу дослідження проблем
кримінального права*

*Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса*

Національної академії правових наук України

м. Харків, Україна

Можливість громади оцінювати функціонування кримінальної юстиції є критично важливою для демократичних суспільств. Ця